

Söderhamns kommun

barn-utbildningsnamnden@soderhamn.se

Rektorn vid Sandarne skola

ingegerd.hansson@soderhamn.se

Beslut för grundskola och grundsärskola

efter tillsyn i Sandarne skola
i Söderhamns kommun

Tillsyn i Sandarne skola

Skolinspektionen genomför tillsyn i Söderhamns kommun under våren 2014. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Sandarne skola besöktes av Skolinspektionen den 26 och 27 februari 2014.

Fakta om skolenheten

Sandarne skola är en kommunal skola i Söderhamns kommun. Skolenheten omfattar förskoleklass, grundskolans årskurs 1-6, grundsärskola samt fritidshem. Skolan har vid besökstillfället 139 elever varav 21 elever tillhör förskoleklassen. Skolans verksamhet är organiserad i två arbetslag F-3 respektive årskurs 4-6. Skolenheten leds av en rektor.

Fritidshemmet granskas inte i denna tillsyn utan kommunens ansvarstagande för fritidshemmen redovisas i ett separat beslut.

Kunskapsresultat

Årskurs 3

Enligt Skolverkets statistik (SIRIS) nådde 100 procent av eleverna vid Sandarne skola i årskurs 3 kravnivån på samtliga delprov i det nationella ämnesprovet i svenska läsåret 2012/2013. Motsvarande resultat för riket är 78 procent. På grund av för lågt elevantal vid Sandarne skola redovisas inte i den nationella statistiken resultatet för de nationella ämnesproven i matematik i årskurs 3.

Enligt skolans egna uppgifter uppnådde 100 procent av eleverna i årskurs 3 kunskapskraven i svenska, matematik, naturorienterande ämnen och samhällsorienterande ämnen läsåret 2012/2013.

Årskurs 6

Skolverkets statistik för läsåret 2012/2013 visar att samtliga elever i årskurs 6 som gjorde de nationella proven i matematik och svenska nådde minst provbetyget E. Motsvarande resultat för riket var 94 respektive 95 procent. I det nationella provet för engelska nådde nästintill 100 procent av eleverna minst provbetyget E. Motsvarande resultat för riket är 94 procent. I religionskunskap och fysik nådde 100 procent av eleverna minst provbetyget E. Motsvarande resultat för riket är 88 respektive 95 procent.

Enligt nationell statistik uppnådde 100 procent eller nästintill 100 procent av eleverna i årskurs 6 läsåret 2012/2013 minst betyget E i samtliga ämnen som de undervisades i.

Helhetsbedömning

Nationell statistik visar att eleverna vid Sandarne skola i hög grad når de kunskapskrav som minst ska uppnås. För de elever som lätt når kunskapskraven är det dock viktigt att de ges ledning och stimulans för nå längre i sin kunskapsutveckling. Sandarne skola behöver också se till att ge eleverna möjlighet att påverka sin utbildning. I detta sammanhang är det centralt att målen för utbildningen klargörs för eleverna vilket är en förutsättning för att de kan få ett verkligt inflytande över undervisningens innehåll.

Ett centralt utvecklingsområde för skolan är att vidta ytterligare åtgärder för att garantera eleverna trygghet och studiero då det finns det brister när det gäller arbetsron i några klasser. Skolan har vidtagit olika åtgärder men ytterligare insatser behövs. Bland annat måste skolan arbeta vidare med att stärka det mål-inriktade och förebyggande arbetet mot kränkande behandling. Skolans plan mot kränkande behandling behöver utvecklas för att uppfylla författningarnas krav. Planen ska återspegla förhållandena i verksamheten och en kartläggning ska ligga till grund för bedömningen av vilka insatser som behövs för att förebygga och förhindra kränkningar. Vidare visar tillsynen att elevhälsan måste ges förutsättningar att uppfylla skollagens krav att vara förebyggande och hälsofrämjande och genom sitt arbete och sina olika kompetenser kunna bidra till en lugn och trygg lärandemiljö för skolans elever. I det arbetet ingår även att se till att eleverna har reell tillgång till psykologkompetens i enlighet med författningarnas krav.

Skolans systematiska kvalitetsarbete behöver vidareutvecklas. Kunskapen om verksamheten måste omsättas i konkreta åtgärder för att öka måluppfyllelsen. I det fortsatta systematiska kvalitetsarbetet är det därför viktigt att rektorn tillsammans med lärarna systematiskt och kontinuerligt analyserar undervisningen och kunskapsresultaten i samtliga ämnen på individ-, grupp- och skolnivå för att sedan omsätta analysresultaten i åtgärder. Även skolans värdegrundsbete måste omfattas av kvalitetsarbetet. Ett systematiskt och kontinuerligt kvalitetsarbete innebär att arbetet ska bedrivas strukturerat och uthålligt med fokus på en långsiktig utveckling. Det är rektorn som pedagogisk ledare som har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger enligt 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Söderhamns kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 24 juni 2014 redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Söderhamns kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet med undervisning och lärande.

- Klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har.
- Se till att ge elever som lätt når kunskapskraven som minst ska uppnås ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling.

Motivering

Klargöra mål för elever och föräldrar

Läroplanen innehåller även kursplanerna för grundskolan. I kursplanerna preciseras de långsiktiga målen för undervisningen i respektive ämne och kunskapskrav för godtagbara kunskaper och för de olika betygsstegen. Enligt läroplanen har skolan ett ansvar för att klargöra dessa mål för elever och föräldrar. Att den enskilda skolan är tydlig i fråga om bland annat utbildningens mål är en förutsättning för elevers och vårdnadshavares rätt till inflytande och påverkan.

Enligt rektorns verksamhetsredogörelse inför Skolinspektionens tillsyn ska mål och gällande styrdokument fortlöpande tydliggöras i undervisningen för eleverna. Eleverna ska bland annat ges möjlighet att ta del av strukturerade pedagogiska planeringar. Av intervjuer med elever framkommer emellertid att det är lärarberoende i vilken mån målen klargörs för eleverna och i vilken omfattning de får ta del av pedagogiska planeringar. Eleverna uppger att de har lärare som informerar om mål och kunskapskrav medan de av andra lärare inte får någon information alls gällande mål och kunskapskrav. Lärarna uppger att det pågår ett arbete för att hitta strategier för att klargöra kravnivåerna för eleverna genom att bland annat översätta kravnivåerna till ett elevnära språk. Däremot uppger lärarna att de inte till fullo lyckats med att få eleverna tillräckligt intresserade av att ta del av mål och kunskapskrav. Rektor bekräftar vid avslutande samtal att klargörandet av mål och kunskapskrav varierar mellan olika lärare och ämnen. Rektor lyfter också fram att informationen till hemmen sker via ett digitalt system som av vårdnadshavarna upplevs som svårtillgäng-

ligt. Detta gör att många vårdnadshavare inte tar del av den information om mål och kravnivåer som finns presenterat på nätet.

Ledning och stimulans

Enligt skollagen ska elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. Av läroplanen framgår att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättning och behov och att lärarna har ett utpekat ansvar för att hänsyn tas till den enskilda individens förutsättningar.

Av intervjuer med elever framkommer att det varierar mellan lärare i vad mån undervisningens svårighetsgrad anpassas till den enskilda eleven och i vad mån eleverna stimuleras att nå längre i sin kunskapsutveckling. Eleverna beskriver att de i några ämnen kan få svårare arbetsuppgifter men först när de gjort klart sina arbetsuppgifter. Vidare uppger eleverna att de vid andra tillfällen när de gjort klart en arbetsuppgift får lösa korsord, läsa eller något liknande istället för att utmanas att gå vidare inom arbetsområdet. Bristerna när det gäller att stimulera eleverna att nå längre i kunskapsutvecklingen bekräftas också av Skolinspektionens enkät inför tillsynen. Närmare var fjärde elev i årskurs 5 svarar "stämmer dåligt" på påståendet "skolarbetet gör mig så nyfiken att jag får lust att lära mig mer".

Lärarna och rektorn uppger att man fört diskussioner kring hur man kan utmana eleverna ytterligare. Bland annat har skolan arbetat med att lärarna ger varandra tips om hur man kan arbeta för att utmana eleverna ytterligare. Samtidigt bekräftar både lärare och rektorn att detta är ett utvecklingsområde för skolan. Lärarna uttrycker också att det är lättare att ge stöd till elever som behöver det än att finna arbetssätt och arbetsformer för att utmana och stimulera elever att nå längre i sin kunskapsutveckling.

Skolinspektionen konstaterar sammanfattningsvis att det finns brister i skolans arbete när det gäller undervisning och lärande. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Söderhamns kommun föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

3 kap. 3 §, 4 kap. 14 § skollagen, Lgr 11 1, Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, 2.2 Övergripande mål och riktlinjer Kunskaper, riktlinjer 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar

Grundläggande värden och inflytande

Bedömning

Söderhamns kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet med grundläggande värden och inflytande.

- Ge eleverna ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll.

Motivering

Enligt skollagen ska eleverna ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. Informationen och formerna för elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Av läroplanen framgår att lärarna har ett utpekat ansvar för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 674) anges att eleverna har rätt till inflytande över undervisningen, skolmiljön och verksamheten i övrigt. Kravet på att eleverna ska stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen innebär att det inte är tillräckligt att eleverna ges möjlighet att ta del i detta arbete utan det krävs ett mer aktivt arbete från skolans sida.

I intervjuer med elever i olika årskurser framkommer att eleverna inte upplever att de i någon större omfattning kan påverka arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. De har svårt att ge konkreta exempel på sitt inflytande mer än att de exempelvis ibland kan välja vem de vill arbeta med, välja mellan några olika arbetsuppgifter eller själva bestämma urval av fakta till en arbetsuppgift. De beskriver även att det förekommer att elevens val snarare är "frökens val", det vill säga att läraren bestämt att alla elever ska arbeta med exempelvis matematik. Lärarna beskriver i intervju att de på olika sätt försöker involvera eleverna, men bekräftar att inflytandet är begränsat när det gäller undervisningens innehåll och upplägg. Eleverna kan ibland få komma med önskemål om hur de vill arbeta med ett område, exempelvis att spela en pjäs eller arbeta två och två. Anpassningen av elevernas inflytande efter deras ålder och mognad har diskuterats i respektive arbetslag men inte ur ett skolövergripande perspektiv. Lärarna uppger att detta är ett område som behöver vidareutvecklas på skolan. Rektor bekräftar att arbetet med elevernas inflytande behöver förbättras och att kopplingen mellan lärarnas arbete med att för eleverna klargöra mål och kunskapskrav och elevernas möjlighet till inflytande behöver bli tydligare.

Sammanfattningsvis visar Skolinspektionens utredning att eleverna inte ges ett reellt inflytande över utbildningen. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Söderhamns kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

4 kap. 9 § skollagen, Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter, 2.3 Övergripande mål och riktlinjer, Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar

Trygghet och studiero**Bedömning**

Söderhamns kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet med trygghet och studiero.

- Se till att genomföra åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling.
- Se till att rektor och lärare vidtar åtgärder för att tillförsäkra eleverna studiero.
- Upprätta en plan mot kränkande behandling som uppfyller skollagens krav.
- Se till att beslut om disciplinära åtgärder dokumenteras i enlighet med författningarnas krav.

Motivering*Målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling*

Av skollagen framgår att det är huvudmannens ansvar att se till att det bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. I huvudmannens övergripande skyldighet att motverka kränkande behandling ingår att se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling.

Av intervjuer med elever, lärare och rektor framgår att det finns brister när det gäller skolans målinriktade arbete för att motverka kränkande behandling. Lärarna beskriver att det inte finns gemensamma och tydliga ramar för arbetet vilket innebär att det är upp till den enskilde läraren att utforma arbetet. Konsekvensen blir, enligt Skolinspektionen, att det är lärarberoende på vilket sätt eller i vilken grad ett sådant arbete bedrivs. Det finns lärare som beskriver ett regelbundet värdegrundsarbete med hjälp av exempelvis olika stödmaterial samtidigt som det också finns lärare som inte kan ge några exempel på ett målinriktat värdegrundsarbete. Att det målinriktade och förebyggande värdegrundsarbetet skiljer sig mellan olika lärare bekräftas av elevernas utsagor. Eleverna beskriver att man inte i alla klasser arbetar regelbundet med värdegrundsfrågor utan diskussioner förekommer när "något hänt". Rektor bekräftar

tar att värdegrundsarbetet till stor del av lärarberoende och att arbetet mer systematiskt och kontinuerligt behöver följas upp och utvärderas.

Trygghet och studiero

Enligt skollagen ska utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Rektor och lärare får även vidta de omedelbara åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero eller för att komma tillrätta med en elevs ordningsstörande beteende.

De elever vid Sandarne skola som Skolinspektionen intervjuat uppger att det ofta förekommer tjafs, bråk och konflikter under rasterna. De yngre eleverna beskriver också att det finns äldre kamrater som är "hårdhänta" och även att det finns kamrater som ofta är ensamma och utanför gemenskapen. Det finns också brister när det gäller studiero i ett par klasser. Eleverna berättar att det oftast handlar om ett fåtal elever i de här klasserna som på olika sätt stör undervisningen och att det då är svårt att arbeta. Av intervju med rektorn, elevhälsan och lärarna framgår att de är medvetna om bristerna avseende studiero liksom att konflikter förekommer under rasterna. Det är också enligt lärarna ett tufft språkbruk mellan en del av eleverna och som av andra elever upplevs som obehagligt. Trots att lärarna ingriper när det brister i studiero eller vid konflikter ute på rasterna så har man inte lyckats komma till rätta med problemen. Lärarna beskriver vidare att man på olika sätt arbetat med att skapa trygghet och studiero bland annat genom många samtal liksom arbete i mindre grupper. Arbetet har dock inte lett fram till önskat resultat. Samarbetet med föräldrarna kring trygghet och studiero fungerar inte heller alltid friktionsfritt, enligt både lärare och rektorn, vilket försvårar arbetet med att skapa en lärandemiljö som präglas av trygghet och studiero. Enligt rektorn så vidtar också skolan olika åtgärder som till exempel extra resurstilldelning till någon klass, handledning till lärare, samtal med elever enskilt och i grupp men att arbetet ännu inte lett fram till önskvärt resultat utan ytterligare åtgärder behöver diskuteras och vidtas.

Plan mot kränkande behandling

Huvudmannen ska enligt skollagen se till att det varje år upprättas en plan med översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Vid Sandarne skola finns en handlingsplan för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling som kallas "Sandarne skolas plan mot diskriminering och kränkande behandling". Planen beskriver bland annat skolans främjande

och förebyggande arbete. Åtgärderna i planen när det gäller arbetet mot kränkande behandling är dock generella och av övergripande karaktär och anger inte vilka konkreta åtgärder som skolan, utifrån en aktuell kartläggning, avser att påbörja och genomföra under läsåret 2013-2014. Av planen framgår inte heller de specifika förutsättningar som gäller för respektive verksamhet – skola, förskoleklass och fritidshem. Inte heller finns någon redogörelse för hur de planerade åtgärderna från föregående år har genomförts. Därmed utgår inte planen mot kränkande behandling från de behov som finns vid skolenheten.

Disciplinära åtgärder

I skollagen anges att rektorn eller en lärare får vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero eller för att komma till rätta med en elevs ordningsstörande uppträdande. Enligt skollagen får det beslutas om utvisning, kvarsittning, tillfällig omplacering, tillfällig placering vid en annan skolenhet, avstängning och omhändertagande av föremål. En sådan åtgärd ska dokumenteras skriftligt av den som genomför åtgärden.

Av intervju med lärarna framkommer att skolan saknar rutiner för att dokumentera beslut om disciplinära åtgärder. Att visa ut en elev för återstoden av en lektion är exempel på en sådan åtgärd som använts, men inte dokumenterats på skolan.

Skolinspektionen konstaterar sammanfattningsvis att det finns brister när det gäller skolans arbete med trygghet och studiero. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Söderhamns kommun föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

5 kap. 3,6 och 24 §§, 6 kap. 6 och 8 §§ skollagen

Särskilt stöd

Bedömning

Söderhamns kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet med särskilt stöd.

- Se till att åtgärdsprogrammen anger hur elevens behov ska tillgodoses samt hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.
- Se till att rektorn fattar beslut om enskild undervisning enligt skollagens krav.
- Se till att skolan ger studiehandledning på modersmålet till de elever som har behov av det.

Motivering*Åtgärdsprogram*

Enligt skollagen ska ett åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Åtgärdsprogrammen vid Sandarne skola följer en gemensam mall för Söderhamns kommun. Enligt mallen ska elevernas behov framgå och åtgärder på skolnivå, gruppnivå och elevnivå ska anges. Skolinspektionen har inför besöket tagit del av ett urval av skolans utarbetade åtgärdsprogram och kan konstatera att de åtgärder som beslutats gällande skol- och gruppnivå är generella och återkommer i de flesta åtgärdsprogrammen. Åtgärderna saknar koppling till den enskilde elevens behov. När det gäller skolnivå återkommer exempelvis skrivningen: "anpassning av resursfördelning och gruppstorlekar" och när det gäller gruppnivå "tillgång till mindre grupp när så är möjligt" i de flesta åtgärdsprogram. Beskrivning av vilka förmågor som den enskilde eleven ska utveckla har inte alltid koppling till läroplanens och kursplanernas kunskapskrav. I ett av åtgärdsprogrammen anges exempelvis att eleven ska: "ansvara för att ta hem läxor och ta tillbaka dessa i tid". Beslutade åtgärder är inte alltid tydligt kopplade till elevens behov. Exempelvis framgår av ett åtgärdsprogram att målet för en elev är att nå olika kunskapskrav i matematik och svenska. Beslutade åtgärder på elevnivå berör däremot enbart ämnet svenska.

Av åtgärdsprogrammen framgår inte hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas, inte heller anges alltid tidpunkten för när åtgärdsprogrammen ska utvärderas. Enligt mallen ska uppföljningen av ett åtgärdsprogram innehålla en redogörelse för vilka särskilda åtgärder som genomförts och vilka kunskapskrav som eleven utvecklat respektive vilka som inte uppnåtts. Även vilka förmågor som eleven utvecklat och vad som inte uppnåtts ska anges. I ett av de åtgärdsprogram som Skolinspektionen tagit del av och som utvärderats återges att eleven behöver fortsatt träning kring de kunskapskrav som ska utvecklas. Utvärderingen innebär ingen analys om valet av insatta åtgärder varit adekvata och anpassade till elevens behov eller om skolan behöver vidta andra alternativa åtgärder eller ytterligare insatser för att tillgodose elevens behov. Arbetet förutsätts istället fortsätta på liknande sätt.

Rektors beslut om enskild undervisning

Enligt skollagen får ett beslut om åtgärdsprogram innebära att särskilt stöd ska ges enskilt eller i särskild undervisningsgrupp. Rektorns beslut om särskilt stöd i form av enskild undervisning får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd.

Tillsynen av Sandarne skola visar att rektorn inte fattat beslut om särskilt stöd i form av enskild undervisning för en elev som bedöms ha behov av det och som också får sådant särskilt stöd. Det är angeläget att beslut om enskild undervisning begränsas i tid samt att skolan långsiktigt planerar för elevens framtida skolgång i den ordinarie verksamheten.

Studiehandledning på modersmålet

Enligt skolförordningen ska en elev få studiehandledning på sitt modersmål om eleven behöver det.

Enligt rektorns finns det elever på skolan som har ett annat modersmål än svenska och som har ett konstaterat behov av studiehandledning på sitt modersmål. Eleverna erbjuds emellertid inte sådant stöd. Enligt rektorn har skolan anmält behovet till kommunens samordnare av modersmålsundervisning och studiehandledning men elevernas behov har ännu inte tillgodosetts. Skolinspektionen vill påpeka att det är rektorns ansvar att tillgodose elevers behov av särskilt stöd.

Skolinspektionen konstaterar sammanfattningsvis att det finns brister inom skolans arbete med särskilt stöd. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Söderhamns kommun föreläggs avhjälpa bristerna.

Författning

3 kap. 9, 11, 12 §§ skollagen, 5 kap. 4 § skolförordningen

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Söderhamns kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet med pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Se till att rektorn bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete som är dokumenterat och består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen.

Motivering

Enligt skollagen är det rektorns ansvar att som pedagogisk ledare och chef verka för att utbildningen utvecklas i skola och fritidshem och att arbetet är inriktat mot att de nationella målen uppfylls. I rektors ansvar ingår också att se till att det på skolenhetsnivå bedrivs ett systematiskt och kontinuerligt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen och att detta arbete dokumenteras. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

Enligt Skolverkets allmänna råd om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet (SKOLFS 2012:98) bör rektorn se till att dokumentationen av kvalitetsarbetet är tillräcklig för att ligga till grund för analys och beslut på enhetsnivå om prioriteringar av utvecklingsinsatser, skapa rutiner och former för dokumentationen som är effektiva och ändamålsenliga för enhetens kvalitetsarbete, samt sträva efter att dokumentationen ger en samlad bild av utbildningens kvalitet inom enheten.

I intervjuer ger lärare, elevhälsans representant och rektorn en samstämmig bild av att skolans rutiner och strukturer när det gäller det systematiska kvalitetsarbetet behöver förbättras. Bristerna i skolans kvalitetsarbete består främst i att tillgängliga resultat och underlag inte analyseras tillräckligt på skolövergripande nivå, samt att dokumentationen av det samlade kvalitetsarbetet saknas när det gäller analys av resultat och därtill kopplade åtgärder.

Lärarna uppger i intervju att de får ta del av olika sammanställningar och statistik kring elevernas kunskapsresultat liksom sammanställningar av exempelvis enkätundersökningar kring trivsel. Däremot har inte dessa tillgängliga resultat analyserats i någon större utsträckning på skolan.

I intervju uppger rektorn att skolan följer kommunens gemensamma årshjul som beskriver när olika resultat ska rapporteras in, olika enkäter genomförs och när ett pedagogiskt bokslut med analys ska lämnas in. Vad ett sådant pedagogiskt bokslut innebär är enligt rektorn oklart och för Sandarne skola finns inte ett sådant bokslut dokumenterat. Förutom kommunens årshjul finns på skolan en utarbetad lokal arbetsplan med två prioriterade områden, elevernas ansvar och inflytande samt ökad måluppfyllelse. Planen beskriver hur skolan tänker arbeta under läsåret med de två prioriterade områdena. Av planen framgår inte tydligt vilka resultat som skolan förväntas uppnå genom de olika insatserna och kopplingen till läroplanens och kursplanernas krav är inte alltid tydlig. Det framgår inte heller av planen i vilken omfattning som de beskrivna insatserna är beslutade utifrån en analys av tidigare resultat.

Skolinspektionen konstaterar sammanfattningsvis att det vid Sandarne skola finns brister när det gäller det systematiska kvalitetsarbetet. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Söderhamns kommun föreläggs åtgärda bristerna.

Författning

4 kap. 4 och 6 §§ skollagen

Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro**Bedömning**

Söderhamns kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet med erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro.

- Arbeta aktivt för att få elever med omfattande frånvaro till skolan.
- Organisera och använda elevhälsan så att den ges förutsättningar att uppfylla skollagens krav att vara förebyggande och hälsofrämjande och stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.

Motivering*Aktivt arbete vid omfattande frånvaro*

Enligt skollagen ska skolan vid omfattande frånvaro arbeta aktivt för att få eleven till skolan.

Tillsynen visar att det på skolan finns elever som har omfattande frånvaro. Enligt både rektor, lärare och elevhälsans representant finns det många olika och komplexa orsaker till detta. I något ärende har rektor fattat beslut om att erbjuda eleven hemundervisning men omfattningen är inte tydligt fastställd och rektorn kan inte redogöra för hur undervisningen är upplagd. I ett annat fall har eleven inte erbjudits någon undervisning. Rektorn medger att skolan inte agerat tillräckligt aktivt och snabbt för att få eleven tillbaka till skolan eller att erbjuda eleven en alternativ undervisning. Även om orsakerna till omfattande frånvaro kan vara komplexa och även om skolan har en skyldighet att samverka med hemmet, så vill Skolinspektionen påpeka att det är skolans ansvar att se till att stödbehovet noggrant utreds så att relevanta stödinsatser kan sättas in så att eleverna kommer till skolan.

Elevhälsa

Skollagen anger att det ska finnas en elevhälsa för eleverna. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. För medicinska, psykologiska, psykosociala ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

Enligt skollagen ska elevhälsan främst vara förebyggande och hälsofrämjande och stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 276) betonas att arbetet med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper i skolan. Det anges även att elevhälsan har ett särskilt ansvar för att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling.

ing. De mer generellt inriktade uppgifterna, där elevhälsans medverkan är viktig, rör bland annat elevernas arbetsmiljö och skolans värdegrund.

Enligt rektors redogörelse delar skolan elevhälsoteam med Stenbergas skola. I detta gemensamma team ingår skolsköterska, kurator, specialpedagog, studie- och yrkesvägledare samt områdets rektorer. Teamet har även formellt sett tillgång till skolpsykolog och skolläkare. Teamet träffas en gång per månad eller oftare vid behov för att arbeta med mer strategiska och långsiktiga frågor samt ge varandra råd och stöd. Rektor uppger att det även finns ett mindre team på Sandarne skola bestående av rektor, kurator och specialpedagog som träffas varje vecka för gemensam avstämning.

Elevhälsans representant uppger att elevhälsoteamets arbete främst fokuserar på att vidta mer eller mindre akuta åtgärder på individnivå och att uppdraget att arbeta förebyggande och hälsofrämjande därmed har fått stå tillbaka. När det gäller tillgången till skolpsykolog så uppger både rektor och elevhälsans representant att för närvarande finns en skolpsykolog anställd för hela kommunen på en 40 procents tjänst och att uppdraget i princip enbart omfattar utredningar inför eventuellt byte av skolform. Konsekvensen för skolans elevhälsoteam blir att tillgången till psykologisk kompetens i realiteten saknas och därmed saknas det förutsättningar för ett kontinuerligt och strukturerat samarbete mellan de kompetenser som ska ingå i elevhälsan. Det saknas därmed också förutsättningar att samråda om det hälsofrämjande och förebyggande arbetet. Ytterligare en konsekvens är att eleverna inte har en reell tillgång till psykolog. Rektor ger konkreta exempel på när skolan efterfrågat psykologkompetens för att komma tillrätta med exempelvis oroligheter i en grupp men blivit hänvisade att söka sådant stöd från annat håll. Lärarna bekräftar att elevhälsans insatser idag mest handlar om akuta insatser och mer sällan om mer långsiktiga insatser inom exempelvis det målinriktade och förebyggande värdegrundsarbetet.

Skolinspektionens samlade bild utifrån intervjuer med lärare, rektorn och representant för elevhälsan är att elevhälsan inte ges förutsättningar att uppfylla sitt uppdrag enligt skollagen. Vid Sandarne skola präglas studiemiljön inte alltid av studiero. Det är därför särskilt angeläget att elevhälsans kompetenser används och att huvudmannen organiserar tillgången till elevhälsa på ett sådant sätt att den ges förutsättningar att uppfylla funktionen att dels vara förebyggande och hälsofrämjande, dels stödja elevernas utveckling mot målen.

Sammanfattningsvis konstaterar Skolinspektionen att det finns brister när det gäller tillgången till en samlad elevhälsa som arbetar förebyggande och hälsofrämjande för att stödja elevernas utveckling mot målen. Det finns också brister när det gäller arbetet med att få elever med hög frånvaro till skolan. Verksam-

heten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Söderhamns kommun föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

2 kap. 25 §, 7 kap. 22 § skollagen

Omfattning och resurstillgång

Bedömning

Söderhamns kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet med omfattning och resurstillgång.

- Se till att elever tillhörande grundsärskolan erbjuds undervisning i den omfattning de har rätt till.

Motivering

I skollagen anges den totala undervisningstiden för varje elev i grundsärskolan. I skolförordningen finns bestämmelser om fördelning av den garanterade undervisningstiden på ämnen.

Vid Sandarne skola finns en elev tillhörande grundsärskolan. Rektorn uppger att eleven inte följer den fördelning av undervisningstid som gäller för grundsärskolan utan följer den fördelning av undervisningstid som gäller för grundskolan. Konsekvensen blir att eleven inte i alla ämnen erbjuds undervisning i den omfattning eleven har rätt till vilket också kan få konsekvenser när det gäller elevens möjligheter att uppfylla grundsärskolans kunskapskrav.

Sammanfattningsvis konstaterar Skolinspektionen att alla elever inte erbjuds den undervisning i den omfattning de har rätt till. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Söderhamns kommun föreläggs att åtgärda.

Författning

11 kap. 7 § skollagen, 10 kap. 2 § skolförordningen

Skolinspektionen

2014-03-24

16 (17)

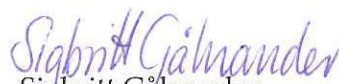
Dnr 43-2013:4700

På Skolinspektionens vägnar

Mathias Ljungström

Beslutsfattare

Sigbritt Gålmander

Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla verksamheter och hos alla huvudmän. Tillsynen fokuserar på faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevers möjligheter att nå målen för verksamheten. Tillsynen inriktas mot tre huvudområden: Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt. För enskilda huvudmän granskas även huvudmannaskap och godkännande.

Tillsynen av förskola, fritidshem och vuxenutbildning i en kommun är inriktad på hur kommunen tar sitt ansvar för verksamheten. I de fall fritidshem finns vid fristående skolor ingår de i tillsynen av skolenheten. Förskolor som drivs av enskilda huvudmän har fått sitt tillstånd av kommunen och det är därmed kommunen som har ansvaret för tillsyn av dessa.

Alla skolenheter besöks vid tillsynen. Vid den tredjedel av skolorna där Skolinspektionen bedömer att det är lägre risk för problem och brister granskas färre delområden och besöken görs under en halv dag. Övriga skolenheter granskas inom samtliga bedömningspunkter och under flera dagar.

Tillsynen grundar sig på dokument som exempelvis plan mot kränkande behandling, kunskapsresultat och annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, besök i skolenheter och intervjuer. Oavsett tillsynsform ger Skolinspektionens granskning inte någon heltäckande bild av verksamheten utan ska ses som en bild vid det aktuella granskningstillfället inom de områden som ingår i tillsynen.

Efter tillsynen redovisas Skolinspektionens bedömningar i ett beslut. Redovisningen görs i form av avvikelserapportering vilket innebär att det endast är de bedömningspunkter där det förekommer brister som beskrivs i beslutet. För kommuner bedöms även ansvarstagandet som helhet för den utbildning kommunen bedriver. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.